

Klooster in Zwolle verbindt oude verhalen met nieuwe vormen

HET VERHAAL VAN TOEN GEBEURT NU

Tekst: Bastiaan van den Berg & Arjan Broers
Beeld: Marit Otto

Een madonna van plasticafval, die in processie door de stad ging. Een ballenbak met levensvragen. Een serie liedjes van popmuzikanten voor Maria. Kaarsjes bij het bevrijdingsfestival. De programmamakers van het dominicanenklooster in Zwolle zoeken naar onverwachte combinaties van geloofsverhalen met mensen van nu.

Het gebeurde toen een songwriter twee dagen in het klooster was om een lied voor Maria te maken. Hij had met een broeder dominicaan een gesprek gehad over genade en zong: “Mag ik jouw naam noemen als iemand me vraagt: waarom?”

Het gebeurt elk jaar bij het Bevrijdingsfestival op 5 mei: duizenden mensen feesten op Weezenlandspark, vlakbij het Zwolse dominicanenklooster. Honderden lopen

dan onze kerk binnen, om een kaarsje te branden voor de vrijheid. Jolig en uitgelaten op de drempel worden ze steevast stiller naarmate ze de enorme kerkruimte binnen gaan.

Het gebeurde bij een avond over het maken van een Mariabeeld van plasticafval. Een dominicaan vertelde dat hij het maar een raar idee vond, tot hij zich een zin herinnerde uit het klassieke gezang *Te Deum: Non horruisti virginis uterum*: haar schoot was U niet te min. “Gods eigen zoon heeft

de holte van Maria’s lichaam gekozen als plaats om er de bouwstoffen te betrekken voor zijn menselijk bestaan”, zei hij.

Verhalen als bondgenoten

Wat gebeurt er op dergelijke momenten? Dat is niet zo gemakkelijk samen te vatten. Het heeft te maken met de verbinding van oude geloofsbeelden en -verhalen met het leven van mensen van nu. In het dominicanenklooster in Zwolle maken we ruimte voor zulke verbindingen. We hebben de

Processie met de Klimaatmadonna door de straten van Zwolle. Op de achtergrond: het dominicanenklooster.

opdracht om groepen mensen binnen én buiten de kerk te betrekken bij de missie van de dominicanen, het zoeken naar waarheid in het licht van het Evangelie. Wij zien geloofsverhalen als bondgenoten. Samen kunnen we God, mens en wereld verbinden. Daarbij gaat het niet alleen om kennis van de verhalen, maar om het inzicht dat ze alles met onze ervaringen te maken hebben. Dan pas worden ze zinvol en bemiddelen ze waarheid. Zoals dominicaan Edward Schillebeeckx schreef: “Uitspraken moeten wortelen in het menselijke bestaan als ervaring, willen ze zin en waarheid bemiddelen. Als het religieuze geloof gereduceerd wordt tot een ‘amen’ op propositionele uitspraken, zegt dit jawoord feitelijk niets.”

In het omgaan met geloofsverhalen moet je twee uitersten vermijden. Het eerste is fundamentalistisch, het wil alleen een jawoord op wat al vaststaat. Het tweede uiterste is relativistisch: alles is geoorloofd, ‘als het maar waar is voor jou’. Wij zoeken een midden: we staan voor en in ons geloof en dat is nodig. Je kunt immers geen dialoog voeren als je alles al weet, en ook niet als je alsmaar meebeweegt met de ander. Dat betekent dat je zelf moet willen veranderen. Dat is uitgangspunt én ook het mooie van vernieuwende projecten met oude verhalen. Keer op keer merken wij dat mensen die weinig kaas hebben gegeten van geloof en er met frisse belangstelling kennis van nemen, vaak sneller bij het wesenlijke van het verhaal komen dan wijzelf. Kennis van kerkelijke discussies, theologie en liturgische gebruiken kan je ook in de weg gaan zitten. “Ik weet niet wat ik moet geloven”, zong een zanger vorig jaar voor Maria, “ik wil gewoon een rechtvaardig mens zijn.”

Vol contrast

Huidige jonge generaties hebben gelukkig geen onwil meer of ballast om de geloofsverhalen te ontdekken. De weerzin of het wantrouwen jegens de kerk is zo langzamerhand wel verdwenen. Maar de geloofsverhalen komen simpelweg niet in hun vizier. Velen komen er niet mee in aanraking, hooguit oppervlakkig of op een stereotype manier. Wij hebben het geluk gebruik te kunnen maken van een kerk en een klooster met

een indrukwekkende architectuur. Mensen reageren op die ruimte, er gebeurt iets met hen. Zeker omdat ze voelen dat het geen museum is, maar het huis van een levende geloofsgemeenschap. Een maatschappelijke discussie of een kunstzinnige opdracht van studenten krijgt in die ruimte al een andere klank.

Je komt in het vizier van buitenstaanders door echtheid – je eigen bereidheid om te leren – en door contrast. Geloofsverhalen zitten vol contrasten, met als ultiem contrast het beeld van een man die God zelf een gezicht geeft, stervend aan een kruis. Vreemd, ja. Dus durf vreemd te zijn in het verbinden van oude verhalen en de werkelijkheid.

In die werkelijkheid proberen we soms aan te sluiten bij de gang van het jaar, de loop van de seizoenen en bijzondere dagen. Elk jaar houden we een tweedaags Feest van de Geest met Pinksteren. Dan nodigen we kunstenaars uit om kleine voorstellingen te maken in klooster en kerk. Maar het hoeven geen christelijke feesten te zijn. Zo doopten we op Blue Monday – de tweede maandag in januari, naar verluidt de meest depressieve dag van het jaar – de kerk om tot Blue Church, met muziek en verhalen over depressiviteit en somberheid.

Een ander aanknopingspunt is de actualiteit. In onze kloostercolleges stellen we actuele thema's aan de orde als racisme en Zwarte Piet, waarheid en nepnieuws, de vluchtelingencrisis en veranderende opvattingen over doodgaan. Steeds proberen we werkvormen en een insteek te vinden waardoor een debat geen strijd wordt tussen mensen met verschillende meningen, maar een gesprek waarin alle partijen wijzer worden, zelfs al worden ze het niet eens. Debat wordt zo contemplatie, met stilte erin en ontmoeting toe.

Het is daarnaast interessant om te zien vanuit welke fysieke situatie je werkt. Wat gebeurt er in een straal van 500 meter? Zo liepen er bij ons elk jaar op 5 mei 140.000 mensen langs klooster en kerk, op weg naar het Bevrijdingsfestival. We besloten de deuren te openen en mensen uit te nodigen even stil te staan bij hun vrijheid. Een nieuwe traditie was geboren. Ook maakten we ruimte voor een milieubewuste markt in de kloostertuin, tijdens een braderie in de wijk.

Partners

Je kunt van alles plannen en bedenken, maar vaak komen er op een natuurlijke manier mensen op je pad. Dat gebeurt tijdens rondleidingen voor jonge mensen, die ons vaak vragen of wij zelf geloven en waarom we dit werk doen.

Door je te laten kennen en zelf nieuwsgierig te zijn vonden we partners met wie we, bijvoorbeeld, een inspiratiedag organiseren over de dood of een fototentoonstelling over de stilte. Met het Zwolse poppodium Hedon en een muzikantencollectief maken we *Songs for Mary*, waarbij muzikanten in het klooster verblijven, gesprekken hebben en hun indrukken vertalen in een lied voor Maria.

Verhalenvertelster Kirsten Notten maakte met kerk en klooster een project waarin Moeder Maria en Moeder Aarde samengingen. Veel (jonge) mensen in de wijk, in de kerk en bij scholen waren betrokken bij het maken van een ‘Klimaatmadonna’ van plasticafval. Hoogtepunt was de avond van Earth Hour. Toen overal een uur de lichten uitgingen om milieubewustzijn te stimuleren, liepen broeders en andere gelovigen in processie met een plastic Mariabeeld door het centrum van de stad.

Ons bekruipt bij deze en andere initiatieven nog wel eens de vraag voor wie we dit nu eigenlijk doen. Voor de mensen die we in aanraking willen brengen met geloofsverhalen, of voor onszelf? Zeker is dat we nooit zeker weten wat er bij ‘de ander’ blijft hangen, maar wel dat het invloed heeft op ‘ons’. Spreken over je geloof en inspiratie is niet gemakkelijk. Contact met buitenstaanders maakt je daar dapperder en meer bedreven in, ofschoon het altijd spannend blijft.

Ons verhaal kan de indruk wekken dat het hard werken is, het verbinden van oude verhalen en levenservaringen. Dat is het ook, maar gelukkig doen we vaak de ervaring op dat het niet van ons afhangt. Wij kunnen ruimtes maken waarin mensen over geloof aan het denken en praten komen, maar we zijn niet verantwoordelijk voor de relevantie ervan. Dat kunnen we rustig overlaten aan de kracht van de oude verhalen. ●

Meer info op: www.kloosterzwolle.nl